

Ewolucja oraz powstawanie deformacji w łańcuchu izotopowym jąder itru

Ł. W. Iskra¹, B. Fornal¹, S. Leoni^{2,3}, G. Bocchi^{2,3}, A. Blanc⁴, S. Bottoni^{2,3}, N. Cieplicka-Oryńczak¹, M. Jentschel⁴, U. Köster⁴,
C. Michelagnoli^{4,5}, P. Mutti⁴, T. Soldner⁴, G. de France, G. S. Simpson, C. A. Ur, W. Urban

1 Instytut Fizyki Jądrowej, PAN, 31-342 Kraków, Polska

2 Wydział Fizyki, Uniwersytet w Mediolanie, I-20133 Mediolan, Włochy

3 INFN sekcja w Mediolanie, 20133, Mediolan, Włochy

4 Instytut Laue-Langevin, 71 Avenue des Martyrs, 38042 Grenoble, Francja

...

W przypadku izotopów rubidu (Rb), strontu (Sr), itru (Y) cyrkonu (Zr) oraz niobu (Nb), o liczbach atomowych $Z = 37-41$, następuje nagle zmiana struktur jądrowych przy liczbie neutronów $N = 60$. Podczas gdy dla $N < 60$ jądra te przyjmują kształt sferyczny w stanie podstawowym to dla $N \geq 60$ wykazują znaczne deformacje. Zjawisko to jest uważane za jedną z najgwałtowniejszych zmian kształtów jądrowych w całej tablicy nuklidów [1]. Ważnym pytaniem jest to czy struktury zdeformowane mogą występować również w jądrach o $N < 60$, ale przy wyższych energiach zbudzenia i wartościach spinu? Obecność takich struktur manifestuje się poprzez istnienie pasm rotacyjnych w schemacie poziomów energetycznych danego jądra atomowego. Takie właśnie pasma zostały znalezione powyżej stanów izomerycznych w izotopach ^{96}Rb , ^{96}Sr , ^{98}Y , $^{98-99}\text{Zr}$ (np. [2]) czyli dla liczby neutronów $N = 58$ oraz 59 , niemniej jednak nie ma żadnych informacji eksperymentalnych o obecności wzbudzeń kolektywnych dla lżejszych jąder. Poszukiwania takich struktur, na przykładzie łańcucha izotopowego jąder itru, jest przedmiotem opisywanych badań. Nowe informacje eksperymentalne dla ^{96}Y ($N=57$) oraz ^{94}Y ($N=55$) stanowią ważny wkład w badania na temat mechanizmu powstawania deformacji jądrowych jak i ich ewolucji przy zwiększającej się liczbie neutronów.

Izotopy itru 94 oraz 96 były produkowane w reakcji rozszczepienia tarcz ^{235}U oraz ^{241}Pu , które było indukowane zderzeniami z zimnymi neutronami z reaktora zlokalizowanego w Instytucie Laue-Langevin. Promienie gamma były rejestrowane za pomocą spektrometru EXILL [3] złożonego z 46 detektorów germanowych o dużej czystości. W celu analizy danych zostały wykorzystane techniki koincydencji opóźnionych oraz krzyżowych [4].

Rezultatem przeprowadzonych pomiarów była identyfikacja ponad 50 nowych przejść gamma w izotopie ^{96}Y [5,6]. Ponadto został zaobserwowany nowy stan izomeryczny o czasie połowicznego rozpadu 201 ns i energii wzbudzenia 1655 keV. Powyżej izomeru widoczna jest struktura odpowiadająca początkowi pasma rotacyjnego. Dodatkowo, wykorzystując technikę korelacji kątowych wyznaczono wartości spinów i parzystość dla większości nowozidentyfikowanych stanów. W przypadku izotopu ^{94}Y zaobserwowano 11 nowych przejść [7] ułożonych powyżej znanego wcześniej izomeru (5^+). Eksperymentalne rezultaty zostały również przedyskutowane w oparciu o teorię modelu powłokowego.

Obecność nowego stanu izomerycznego i prawdopodobne zbudowane na nim pasmo rotacyjne w jądrze ^{96}Y ($N = 57$) rzucają nowe światło na badania o mechanizmie powstawania deformacji w jądrach atomowych. Rezultaty sugerują, że struktury zdeformowane obecne są już dla liczby neutronów $N = 57$ i wraz z ich wzrostem stopniowo obniżają swoją lokalizację stając się strukturą dominującą i opartą na stanie podstawowym dla $N \geq 60$. Również wyniki dla ^{94}Y są w zgodzie z postawioną hipotezą gdzie sferyczne struktury zaobserwowane zostały tylko w niższych partiach energii wzbudzenia.

[1] E. Chiefetz, R.C. Jared, S.G. Thompson, J.B. Wilhelmy, Phys. Rev. Lett. 25 (1970) 38.

[2] W. Urban et al., Nucl. Phys A 689, 605 (2001).

[3] M. Jentschel et al., EXILL technical paper, JINST (subm. 2017).

[4] Ł. W. Iskra et al., Phys. Rev. C 89, 044324 (2014).

[5] Ł. W. Iskra et al., Europhys. Lett. 117, 12001 (2017).

[6] Ł. W. Iskra et al., Acta Phys. Pol. B 48, 581 (2017).

[7] Ł. W. Iskra et al., zgłoszone do publikacji